

ВЛАДИМИР КРШИВАНЕК (1951) е поет, литературен историк, критик, университетски преподавател, професор. Завършва бохемистика и история в Педагогическия факултет на Карловия университет в Прага. Докторат по философия защитава във Философския факултет (Podoby historismu v české obrozenecké próze předbřeznové, 1978), а по чешка литература – в Института за чешка литература към Чешката академия на науките (Počátky lyriky májovců a Máchovo dědictví, 1995). Избран е последователно за доцент по теория и история на чешката литература и за професор по история на славянските литератури във Философския факултет на Университета „Палацки“ в Оломоуц (първи хабилитационен труд *Býti básníkem v Čechách. Studie a eseje o české poezii od Máchy po dnešek*; втори – *Kolik příležitostí má báseň. Kapitoly z české poválečné poezie 1945–2000*).

Изследователските му интереси са в областта на чешката литература на XIX и XX век, най-вече на поезията: романтизъм, творчеството на Маха и неговата рецепция в чешката поезия, на Неруда, поезията от края на XIX век (К. Томан, Ф. Гелнер, декаданса и символизма), поетите класици на XX век (Хора, Сайферт, Холан, Хрубин) и поезията след Втората световна война. Има изследвания и в областта на сравнителното изучаване на славянските литератури, предимно на чешко-българските литературни паралели.

Сменил е различни професии: бил е продавач в антиквариат, учител в основно училище, библиограф в Института за чешка и световна литература, главен редактор на списание за млади автори „Инициали“ („Iniciály“), главен асистент, доцент и ръководител на Катедрата по бохемистика в Педагогическия факултет на Карловия университет. Преподавал е творческо писане в Литературната академия (Частно висше училище „Й. Шкворецки“ в Прага), история на чешката литература на XIX в. в Техническия университет в Либерец. Понастоящем е професор в Катедрата по бохемистика в Педагогическия факултет в Университета в Храдец Кралове и научен сътрудник в Института за чешка литература.

Автор е на монографии за Неруда (Jan Neruda, 1983), Маха (Karel Hynek Mácha, 1986), Холан (Vladimír Holan básník, 2010), на литературоведски изследвания върху чешката поезия (*Býti básníkem v Čechách. Studie a eseje o české poezii od Máchy po dnešek*, 1999; *Kolik příležitostí má báseň. Kapitoly z české poválečné poezie 1945–2000*, 2009). Редактор е на сборниците Jan Neruda 1991 (1992), Автентичност и литература (Autenticita a literatura (1999), Стихотворението на моето сърце. Поезията като израз на личността (Báseň mého srdce. Poezie jako výraz osobnosti, 2005), Чешки декамерон (Český dekameron. Sto knih 1969–1992), на студиите за поезия в История на чешката литература 1945–1989 (Dějiny české literatury 1945–1989, I–IV, 2007–2008). Автор на предговори към изданията на Камил Беднарж и Франтишек Гелнер. Превежда от английски.

Автор е на стихосбирките Пускане на гълъбца (Vypouštění holubice, 1982), Голи дървета (Nahé stromy, 1985), Камъни на песните (Kameny písní, 1990), Тестаменти (Testamenty, 1999), Пейзаж с торсове (Krajina s torzy (2001), Рисунки с туш (Tušové kresby (библиофилско издание, 2003), Натюрморт с лански орехи (Zátiší s loňskými ořechy (2004), Болка (Bolest, компактдиск с музицирани стихове, 2009), Пиячи на меланхолия (Pijáci melancholie, 2009).

Понастоящем е председател на Съюза на писателите, член на Чешката секция на Международния ПЕН-клуб, на чешки литературни или научни организации (Litterula, Umělecká beseda, Akademie literatury české, Literárněvědná společnost, Slovo a hlas).

Поезията на Владимир Кришванек става достояние на българския читател за първи път през 1997 г., когато в превод на Жоржета Чолакова излиза стихосбирката му Тестаменти. Най-новото българско издание – този път на избрани творби на Владимир Кришванек – Есенна сянка на любовта (2011), е в превод на Димитър Стефанов.

Ж. Ч.

Из *Adieu Paris*

Rubáše mlhy v ulicích. Pach listí u hřbitova. Hluboký smutek...	Улицы в покрова на мъглата. Мирис на листа край гробището. Тежка скръб...
Chci to říct starými slovy znova.	Искам да го изрека със старите думи отново.

* * *

Je ve mně stín, co do těla se halí. Vysněný lebkou jsem! Kostnice jara zvučí včelami. Klikatým tancem víl. A žily duše mé se rozpadají.	Сянка в тялото ми се стаява. Аз съм сън на череп! Костница на пролетта от пчелите озвучена. Лъкатушен танц на вила. Вените на моята душа се пукат.
--	---

Obrazy zastřené, obrazy spalující!
Nelze vás vytrhnout z rámu těla mého.
Nelze vás rozšlapat a obrnit se něhou...
Duše je divný pták v bolestech vzletající.

Образи притулени, образи изгарящи!
Как да ви изтръгна аз от рамката на своето тяло.
Как да ви погазя и да се бронирам с нежност...
Душата – странна птица, от болка полетяла.

Srpnový večer, hrozny zrají u Lapin Agile. Po nás, kteří jsme bez naděje, zbyde jen šťastný stín.	Августовска вечер, гроздето узрява край Лапен Ажил. След нас, които нямаме надежда, ще остане само сянката щастлива.
--	---

* * *

Jsme tmou, která se k ránu drolí odkrývají jen holou zeď. A opřeš-li se o cokoli, běláška smrti nahmátneš.	Ние сме тъма, която с утрото се рони и разбулва само голата стена. А опреш ли се на нещо, в миг докосваш белезникавата пеперуда на смъртта.
---	--

* * *

Odešlas. Zbylo prázdnou po krocích. Ještě se chvěje ticho v tvých šlápějích.	Тръгна си. След стъпките ти празнота. И тишината още тръпне в твоите следи.
---	--

Bohatý vším, co jsem ztratil,
co prošlo kolem mne
jak luční květy podél trati...

Богат с това, което съм изгубил,
което минало е покрай мене
като полските цветя край пътя...

Bohatý chudý jsem.

Богат бедняк съм аз.

* * *

V otázkách žijeme. A není odpovědi
na radost ani rmut.
Stále se tážeme po existenci boží:
žít jako pohaní nám brání jenom stud.

Живеем въпросително. А отговори няма
ни за радост, ни за скръб.
За бога питаме се непрестанно:
от живота на езичници предпазва ни срамът.

* * *

Co já tu dělám, Verlaine,
nad hrobem tvým?
V tenatech veršů mámvivých:
pták s křídlem zlomeným.

Какво ли диря тук, Верлен,
над твоя гроб?
В капана на измамни стихове:
птица със пречупено крило.

* * *

Vstoupilas do mě zadním vchodem,
tiše a plaše jako stín;
dneska tě, lásko, nosím všude
zpovídaje se ze svých vin.

Ти дойде в мен през задния вход
тихо и плахо подобно на сянка;
днес навсякъде те нося, любов,
своите вини да изповядвам.

Seina jak žena neznámá
hřebeny mostů sčesává si vlasy:
vlna za vlnou – hlubina
rozkoše, vášně, tajemství a krásy.

Сена като непозната жена
с гребени от мостове косите си разресва:
вълна след вълна – глъбина
от наслада и тайнство, от страст и от прелест.

Na všechno se vždy zapomene.
Na lásku, štěstí, člověka.
Utonou naše stíny v řece,
co životem nám protéká.

Всичко се забравя безвъзвратно.
Щастие, любов, човек.
Ще се удавят сенките в реката,
която през живота ни тече.

* * *

Slavici srdce znovu tlukou
v zátíší vzpomínek.
Umírat láskou, moje milá,
jak havraní skřek.

Сърца на славеи отново тупкат
на спомените в тихия покой.
И да умираш от любов, любима,
подобно крясъка на гарван.